

Sygn. akt I Ca 111/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie: SSO Iwona Podwójniak

SSR del. Magdalena Kościarz

Protokolant : st. sekr. sąd. Iwona Bartel

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa A. P. i M. P.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) Zarządowi (...)

w B.

o ochronę naturalnego środowiska człowieka

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygnatura akt I C 660/13

I. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 co do kwoty 24 240,25 (dwadzieścia cztery tysiące dwieście czterdzieści 25/100) złotych

z ustawowymi odsetkami od dnia 12 maja 2012 roku do dnia

31 grudnia 2015 roku oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, znosi postępowanie

w tej części, poczynając od rozprawy z dnia 7 grudnia 2016 roku przed Sądem Rejonowym w Łasku i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego;

II. uchyla w całości orzeczenie o kosztach zawarte w punktach 2 i 3 zaskarżonego wyroku i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sygn. akt I Ca 111/17

UZASADNIENIE

Powodowie A. P. i M. P. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa- (...) Zarządu (...) w B. kwoty 10 100 zł, w tym 9 000 zł tytułem obniżenia wartości nieruchomości i 1 100 zł tytułem kosztów dokonania robót budowlanych

w celu rewitalizacji akustycznej budynku mieszkalnego z odsetkami ustawowymi od dnia 12 maja 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 1 sierpnia 2016 roku powodowie rozszerzyli powództwo do kwoty 34 340,25 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, w tym z tytułu odszkodowania za utratę wartości nieruchomości 22 700 zł i z tytułu kosztów rewitalizacji akustycznej budynku powodów 11 640,25 zł.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Łasku zasądził od pozwanego Skarbu Państwa- (...) Zarządu (...) w B. solidarnie na rzecz powodów A. P. i M. P. kwotę 34 340,25 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty (pkt 1), kwotę 2 922 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2), ponadto zasądził od pozwanego Skarbu Państwa- (...) Zarządu (...) w B. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 7 204,63 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłych pokrytych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa (pkt 3).

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach i wnioskach.

Małżonkowie A. P. i M. P. są współwłaścicielami na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej zabudowanych działek nr (...) położonych w miejscowości C., gmina B.. Na przedmiotowej działce znajduje się budynek mieszkalny i budynki gospodarcze.

Miejscowość C. jest położona w pobliżu lotniska wojskowego. Hałas emitowany przez lotnisko przekracza dopuszczalny poziom hałasu w porze dziennej i nocnej. Z tego względu w dniu 9 lutego 2010 roku Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę Nr (...) w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania lotniska Ł.. Przedmiotowa uchwała weszła w życie 13 kwietnia 2010 roku. Działki nr (...) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy B. są przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową z towarzyszącymi usługami nieuciążliwymi oraz zabudowę letniskową lub zagrodową. Działki są położone w podobszarze A obszaru ograniczonego użytkowania utworzonego w/w uchwałą. Wymieniona uchwała ogranicza właścicieli działek położonych w obszarze ograniczonego użytkowania w ten sposób, że nie mogą oni skutecznie dochodzić zaniechania emisji hałasu przez lotnisko. Ponadto w podobszarze A wymieniona uchwała wprowadziła m.in. zakaz przeznaczania terenu pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną, zagrodową i zamieszkania zbiorowego oraz mieszkaniowo-usługową.

Wymieniona uchwała wprowadziła także wymagania techniczne dotyczące budynków, m.in. w budynkach istniejących należy zastosować zabezpieczenia zapewniające izolacyjność ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych.

Ograniczenia związane z uciążliwością w korzystaniu z nieruchomości przez konieczność znoszenia hałasu lotniska i brak możliwości zabudowy działek nowymi budynkami mieszkalnymi spowodowały spadek wartości rynkowej nieruchomości o 22 700 zł.

Budynek mieszkalny powodów przed wejściem w życie uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 9 lutego 2010 roku był dostatecznie wyciszony zgodnie z normami prawa budowlanego. Zakres prac remontowo-budowlanych koniecznych do zapewnienia odpowiedniego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnym powodów obejmuje wymianę 5 okien na okna o podwyższonej izolacyjności akustycznej. W celu zapobiegania nadmiernemu wzrostowi temperatury w pomieszczeniach przy zamkniętych oknach zalecono montaż wentylatorów sufitowych w 5 pomieszczeniach.

Koszt zakupu i montażu okien wynosi 8 682,01 zł. Koszt zakupu i montażu wentylatorów sufitowych wynosi 2 958,24 zł.

Wezwanie powodów do zapłaty zostało doręczone pozwanemu w dniu 11 kwietnia 2012 roku. Jako termin płatności wskazano 14 dni od otrzymania pisma. Pozwany nie uznał roszczenia.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z art.129 ust.2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości. Na podstawie wyżej wymienionego przepisu powodowi przysługuje od pozwanego odszkodowanie w kwocie 25 658,24 zł na którą składają się kwoty: 22 700 zł - o tę sumę zmniejszyła się wartość przedmiotowej nieruchomości na skutek utworzenia strefy ograniczonego użytkowania wokół lotniska wojskowego w Ł. oraz kwota 2 958,24 zł - tyle kosztuje zakup i montaż 5 wentylatorów sufitowych, co jest konieczne, aby zapewnić odpowiednią temperaturę w pomieszczeniach mieszkalnych, kiedy okna muszą być zamknięte w celu ochrony przed hałasem lotniczym.

Zgodnie z art. 136 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków szkodą, o której mowa w art.129 ust. 2, są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie. W celu zapewnienia odpowiedniego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnym powodów należy wymienić 5 okien na okna o podwyższonej izolacyjności akustycznej, co będzie kosztowało 8 682,01 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 455 k.c. Kwotę żądania głównego zasądono z odsetkami liczonymi od dnia wskazanego w pozwie, ponieważ dzień ten nastąpił po terminie wskazanym przez powodów w pisemnym wezwaniu do zapłaty skierowanym do pozwanego przed wytoczeniem powództwa - po dniu 25 kwietnia 2012 roku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 §1 k.p.c. Powodowie wygrali sprawę w całości. Powodowie ponieśli następujące koszty procesu: opłata od pozwu 505 zł, wynagrodzenie pełnomocnika 2 400 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł. W sumie 2 922 zł.

Na podstawie art. 83 ust.2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz art. 98 § 1 k.p.c. zasądono od pozwanego, który sprawę przegrał, na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 7 204,63 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłych, pokrytych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Łasku.

Apelację złożył pozwany. Zaskarżył wyrok w zakresie pkt. 1. Zarzucił naruszenie przepisów postępowania art. 193 § 3 k.p.c. w zw. z art. 321 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie skuteczności rozszerzenia powództwa o kwotę 24 240,25 zł.

Wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentu - poświadczonej kopii pisma procesowego strony powodowej rozszerzającego powództwo, wraz z potwierdzeniem - prezentatą doręczenia pisma do siedziby pozwanego w dniu 16 grudnia 2017 roku oraz kopertą, na której pełnomocnik pozwanego odnotował osobisty odbiór przesyłki w urzędzie pocztowym w dniu 15 grudnia 2016 roku o godzinie 16:54 na okoliczność powzięcia wiadomości o rozszerzeniu powództwa już po zamknięciu rozprawy, które miało miejsce w dniu 12 grudnia 2016 roku.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części, tj., co do kwoty 24 240,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w toku sprawy pismem powodowie rozszerzyli powództwo.

Zgodnie z treścią art.193 § 3 k.p.c. pismo zmieniające powództwo odnosi skutek dopiero z chwilą, w której roszczenie to powód zgłosił na rozprawie w obecności pozwanego, w innych wypadkach - z chwilą doręczenia pozwanemu pisma zawierającego zmianę i odpowiadającego wymaganiom pozwu. Na rozprawie poprzedzającej wydanie orzeczenia w

dniu 7 grudnia 2016 roku pozwany nie był reprezentowany przez pełnomocnika. Pismo zawierające oświadczenie powodów o rozszerzeniu zostało nadane w dniu 8 grudnia 2016 roku. Ogłoszenie wyroku nastąpiło w dniu 12 grudnia 2016 roku. Pismo powodów zostało, więc doręczone pozwanemu po zamknięciu rozprawy w niniejszej sprawie, w konsekwencji pismo to nie zostało skutecznie złożone i nie wywołuje żadnych skutków prawnych.

Wobec bezskuteczności rozszerzenia pozwu przez stronę powodową, rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji obejmujące rozszerzone powództwo jest orzeczeniem ponad żądanie pozwu.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych. Z ostrożności procesowej wnieśli ewentualne o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wobec skutecznego wytoczenia powództwa w rozszerzonym zakresie i o nie obciążanie strony powodowej ewentualnymi kosztami postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu podali, że powództwo zostało skutecznie rozszerzone. Pismo złożono do sądu wraz z odpisem dla strony przeciwnej, a nastąpiło to przed zamknięciem rozprawy. Sąd doręczył odpis pisma pełnomocnikowi pozwanego. Pismo rozszerzające powództwo wywołało zatem skutki z chwilą jego złożenia w Sądzie. Nie można zatem skutecznie twierdzić, że Sąd orzekł ponad żądanie.

Sąd Okręgowy zważył:

Zasada apelacji jest uzasadniona. Mianowicie, w okolicznościach niniejszej sprawy doszło do nieważności postępowania z powodu pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Tego rodzaju wadliwość sąd drugiej instancji – wobec treści przepisu art. 378 § 1 k.p.c. – obowiązany jest wziąć pod uwagę z urzędu w granicach zaskarżenia, niezależnie od podniesionych zarzutów i sformułowanych przez apelującego wniosków. Nieważność postępowania z powodu pozbawienia możliwości obrony praw zachodzi, gdy strona zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania. Dla stwierdzenia czy taki stan nastąpił należy w pierwszym rzędzie ustalić czy sąd naruszył przepisy prawa procesowego, czy uchybienie miało wpływ na możliwość działania strony i następnie czy pomimo zaistnienia takich przesłanek strona mogła bronić swoich praw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 roku, II CSK 404/09, Lex 590206).

Pozbawienie możliwości obrony swoich praw należy oceniać w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Takie pozbawienie polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub istotnej jego części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji wyroku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2007 roku w sprawie II CSK 339/07, LEX 485859).

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy wskazać należy, że na rozprawie w dniu 7 grudnia 2016 roku powodowie – poprzez swojego pełnomocnika w osobie radcy prawnego – złożyli pismo o rozszerzeniu żądania pozwu, domagając się dodatkowo z tytułu odszkodowania kwoty 24 240,25 zł. Rozszerzając powództwo powodowie wystąpili z nowym roszczeniem obok roszczenia pierwotnego w rozumieniu art. 193 § 3 k.p.c. Pismo jak wyżej (w załączonym odpisie) nie mogło zostać wręczone na rozprawie pozwanemu, ponieważ nie był na niej obecny ani pełnomocnik pozwanego, ani żaden jego umocowany przedstawiciel.

W niniejszej sprawie rozprawa w dniu 7 grudnia 2016 roku została zamknięta. Sąd postanowił odroczyć wydanie orzeczenia do dnia 12 grudnia 2016 roku.

W dniu 7 grudnia 2016 roku – już po zamknięciu rozprawy – przewodniczący podjął zarządzenie o doręczeniu odpisu pisma o rozszerzeniu żądania pozwanemu.

W dniu 12 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy wydał wyrok zasądający całe roszczenie, także w zakresie rozszerzonym.

Pismo o rozszerzeniu żądania zostało doręczone pozwanemu w dniu 15 grudnia 2016 roku.

W stanie rzeczy jak wyżej doszło w sposób oczywisty do wadliwości procesowych po stronie sądu.

Powodowie mieli oczywiście prawo rozszerzyć powództwo, zachowali również wymaganą przepisem art. 193 § 2¹ k.p.c. formę pisemną.

Sąd pierwszej instancji po dokonaniu kontroli formalnej pisma powinien był odroczyć rozprawę i doręczyć odpis pisma o rozszerzeniu żądania pozwanemu. Nieodroczenie rozprawy pozbawiło pozwanego możliwości obrony swoich praw i pociągnęło za sobą nieważność postępowania. Uchybienia powyższego nie można było naprawić przed wydaniem wyroku, ponieważ po rozprawie, która dotknięta była nieważnością zapadł wyrok w sprawie.

W sytuacji jak wyżej, wobec stwierdzenia nieważności, czynienie rozważań co do zarzutu zasądzenia roszczenia ponad żądanie jest bezprzedmiotowe.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności postępowania, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok co do kwoty 24 240,25 zł wraz z odsetkami od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty podlega uchyleniu wraz ze zniesieniem w tym zakresie postępowania przed Sądem Rejonowym w Łasku, poczynając od rozprawy odbytej w dniu 7 grudnia 2016 roku; w tej części sprawę należało przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w oparciu o przepis art. 108 § 2 k.p.c. Uchylić również należało w całości rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w punktach 2 i 3, jako że orzeczenie o kosztach procesu oparte jest na ostatecznym wyniku sprawy, który wobec uchylenia części rozstrzygnięcia do ponownego rozpoznania nie jest jeszcze określony.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie objętym uchyleniem, sąd pierwszej instancji poczyni ustalenia pozwalające na zbadanie zasadności zgłoszonego żądania w kontekście jego materialnoprawnych podstaw, jak również odniesie się do wszelkich zarzutów głoszonych przez pozwanego i ponownie rozstrzygnie o kosztach postępowania.